

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YÖNETİM OTORİTESİ
YKS İÇERİK TABLOSU

Belge No : MA-OP-0902 F01
Revizyon No :
Revizyon Tarihi :
Yayın Tarihi :
Sayfa No:

HASKÖY YEREL EYLEM GRUBU DERNEĞİ
YEREL KALKINMA STRATEJİSİ

Yerel Eylem Grubunun Adı	HASKÖY YEREL EYLEM GRUBU
Stratejinin Uygulanacağı Bölge (İl/İlçe)	MUŞ / HASKÖY

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

İÇİNDEKİLER

1. YEREL KALKINMA STRATEJİSİ ÖZETİ.....	4
2. YEREL EYLEM DERNEĞİNİN (YEG) ÖZELLİKLERİ.....	5
2.1. YEG Alanının Genel Yapısı.....	4
2.2. Yereldeki Kaynaklar, Fırsatlar, Zorluklar ve Öncelikler.....	10
2.3. Yasal Yapı ve Yönetim Modeli.....	11
3. YEREL KATILIM VE YÖNETİŞİM SÜRECİ.....	12
3.1. Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığın Geliştirilmesi.....	12
3.2. Ortaklığın Vizyonu.....	12
3.3. Paydaş Analizleri.....	12
3.3.1. Paydaş Görüşme ve Danışma Toplantıları.....	12
3.3.2. Odak Grup Toplantıları.....	12
3.3.3. Anket Uygulama ve Değerlendirme Çalışmaları.....	12
3.3.4. Toplum Katılımı.....	13
3.3.5. GZFT Analizi.....	14
3.3.6. İşbirliği ve Ağ Analizi.....	15
4. YEREL KALKINMA STRATEJİ HEDEFLERİ VE TEMEL İÇERİK.....	16
4.1. Strateji Belgeleri ve Politikalarla İlişkiler.....	16
4.1.1. Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı Uygulamaları.....	16
4.1.2. Sürdürülebilir Uygulama ve Yaklaşımlar.....	19
4.1.3. Yeşil Gündem İle İlişkili Konular.....	20
4.1.4. İnovasyon, Dijitalleşme ve Yenilik (EIP-AGRI).....	21
4.1.5. Kırsalda Yaşanabilirliğin Artırılması.....	22
4.1.6. İzleme, Değerlendirme ve Raporlama.....	22
5. YEREL KALKINMA STRATEJİLERİNİN HAZIRLANMASI.....	23
5.1. Öncelikli Temaların Seçimi ve Gerekçelendirilmesi.....	23
5.2. Öngörülen Faaliyetler (Projeler).....	23
5.3. Projelere Yönelik İş/Eylem Planları.....	23

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

6. FINANSAL BİLGİLER.....	23
6.1. Bütçeleme.....	23
6.2. Finansal Tablolama.....	23
6.3. Tamamlayıcı Diğer Fonların Belirlenmesi.....	23
7. YEREL KALKINMA STRATEJİSİNİN UYGULANMASI.....	23
7.1. Küçük Projelerin Uygulanması.....	23
7.2. Pazar, Markalaşma ve Rekabet Olanaklarının Geliştirilmesi.....	23
8. İLETİŞİM VE TANITIM.....	24
9. EKLER.....	24
EK- 1 Eylem Planı	
EK-2 Finansal Tablo	
EK-3 Yerleşim Yeri Listesi	

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

1. YEREL KALKINMA STRATEJİSİ ÖZETİ

Muş ili Hasköy ilçesinde yaşayan halkın yerel ve kırsal kalkınma sürecine etkin biçimde katılımını sağlamak, yerelden merkeze yaklaşımı esas alan ulusal ve bölgesel kalkınma politikalarına katkıda bulunmak amacıyla LEADER yaklaşımı kapsamında Yerel Eylem Grubu Derneği kurulmuş ve çalışmalarına başlamıştır. Bu girişimle birlikte, ilçedeki mevcut kaynakların, paydaşların ve farklı kalkınma fikirlerinin bir araya getirilmesi, ortak hedefler doğrultusunda hareket edilmesi hedeflenmektedir.

HASKÖY–YEG tarafından hazırlanan Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) ile ilçenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının güçlendirilmesi, sahip olunan potansiyelin ekonomik değere dönüştürülmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması temel amaç olarak belirlenmiştir. Strateji kapsamında yürütülecek faaliyetlerde yalnızca ekonomik gelişme değil, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik, enerji verimliliği, atık yönetimi ve çevre bilincinin artırılması gibi unsurlar da göz önünde bulundurulmaktadır. Toplumun tüm kesimlerinin; özel sektör, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve yerel halkın katılımıyla kurulacak işbirlikleri sayesinde eğitim, tanıtım, üretim altyapısının geliştirilmesi, ürün çeşitliliğinin artırılması, kooperatifleşme, markalaşma ve kırsal istihdamın desteklenmesi beklenmektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayımlanan 2017 yılı Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE-2017) verilerine göre Muş, 81 il arasında 79. sırada yer alırken, 2011 yılında son sıradaydı. İlçelere yönelik SEGE-2022 verileri incelendiğinde Hasköy ilçesi, 973 ilçe içinde en düşük gelişmişlik düzeyine sahip ilçeler arasında yer almaktadır. Bu durum, ilçede kalkınmaya yönelik çalışmaların ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Hasköy’ün kalkınma dinamikleri, çok paydaşlı bir yaklaşımla ele alınmış; hazırlanan strateji, ulusal ve bölgesel kalkınma planları, kırsal kalkınma stratejileri, mevcut durum analizleri, bölge planları ve kurumların stratejik belgeleriyle uyumlu olarak hazırlanmıştır. Söz konusu stratejiyle ilçenin beşeri ve sosyal sermayesinin güçlendirilmesi, altyapının iyileştirilmesi, tarım, turizm ve diğer potansiyel sektörlerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Hasköy Yerel Eylem Grubu tarafından paydaşların katılımıyla hazırlanan bu stratejik çerçeve; ilçede ekonomik çeşitliliğin artırılması, yaşanan temel sorunlara çözüm yollarının geliştirilmesi, uygun yatırım alanlarının belirlenmesi ve uygulanabilir eylem planlarının ortaya konması yoluyla Hasköy’ün kalkınmasına somut katkılar sunmayı hedeflemektedir.

2. YEREL EYLEM DERNEĞİ’NİN (YEG) ÖZELLİKLERİ

2.1. YEG Alanının Genel Yapısı

Yerel Eylem Grupları Kapsamındaki Alanın Coğrafi ve Doğal Koşulları

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

Hasköy İlçesinin tarihi, Bizanslılar devrine kadar uzanmaktadır. 1071 Malazgirt Meydan savaşından sonra ilçenin yerli halkı Basra'dan göç ederek, Batman İli Sason İlçesi ve Bitlis İli Mutki ilçesi üzerinden gelip, ilçeye yerleşmişlerdir. Batı ve Kuzeybatıda Muş, Kuzeydoğuda Korkut ilçesi, Doğu ve Güneyde ise Bitlis ili hudutları ile çevrilidir. Yüzölçümü bakımından İlin en küçük ilçesidir. İlçenin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 1400 metre civarındadır. İlçenin güneyi engebeli bir alana sahip olduğundan, bu kesimde ortalama rakım 1850 metreye kadar çıkmaktadır. İlçenin kuzeyinde ise Korkut ilçesi sınırları içerisinde kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu Otluk ve Karaçavuş dağları uzanır. İlçe alanının büyük bir bölümünü kaplayan Muş Ovası bu iki yükselti arasında yer almaktadır. Hasköy İlçesinin en önemli akarsuyu Karasu Irmağıdır. Sazlıkbaşı köyünün güneyinden İlçemiz sınırlarına giren Karasu Irmağı, güneydoğu istikametine doğru akar. Düzkışla beldesinin batısında İlçe Hudutlarını terk eder. Ayrıca İlçenin içerisinde geçmekte olan Değirmen deresi Karasu ırmağına dökülmektedir. Otluk ve Karaçavuş dağları zirve bölümü ormanlık olup, bu bölümle ovaya doğru uzanan vadi tabanları örtü gizleme yapar. İklim Doğu Anadolu'nun karasal iklim özelliklerine sahiptir. Kışları çok soğuk ve kar yağışlı, yazları ise sıcak ve kurak geçmektedir.

İdari Durum

İlçe köy iken, 1968 yılında kasaba, 1987 yılında İlçe durumuna getirilmiştir. Kuruluş yılında İlçemize 1 kasaba 47 köy bağlı iken, Korkut beldesinin 1990 yılında ilçe oluşuyla 30 köy Korkut ilçesine bağlanmıştır. İdari yönden ilçemize bağlı 1 belde, 17 köy ve 3 yerleşim birimi mevcuttur. İlçe merkezinde 3 (Kültür, Sunay, Sayanlar), Düzkışla beldesinde 3 (Yenimahalle, Kültür, Bahçelievler) olmak üzere 6 mahalle muhtarlığı vardır.

Ekonomi

Tarım ve hayvancılık İlçe ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. İlçede otobüs işletmeciliği ve yurt dışında işçi olarak çalışan halkın çokluğu İlçenin ekonomik gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Domates, biber, patlıcan, soğan, fasulye ve kavun-karpuz yetiştirilmektedir. Tütün, şeker pancarı ve buğday halkın başlıca geçim kaynağını teşkil etmektedir. 3 yerleşim yerinde (İlçe merkezi, Büvetli ve Dağdibi köylerinde) arıcılık yapılmaktadır. 450 kovan mevcuttur. İlçede Holştain, Brown, Swis ve melez olmak üzere süt ve et hayvancılığı yapılmaktadır. İlçemizde yıllık olarak büyük baş hayvanlardan 3.950 ton, küçükbaş hayvanlardan 93,5 ton süt elde edilmektedir. Hayvansal ürünler genellikle üreticilerin kendi ihtiyaçları için üretilmekte, fazla kısmı ise çevre pazarlarında satılmaktadır.

Belediyeler;

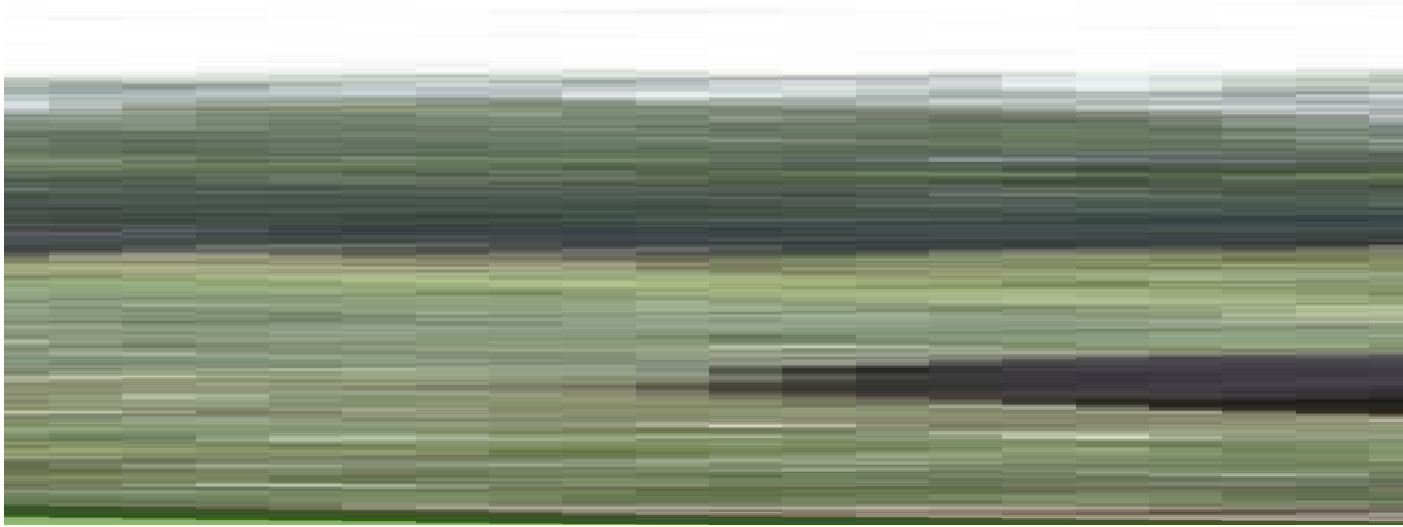
İlçemizde Hasköy merkez ve Düzkışla kasabasında Belediye teşkilatı mevcuttur.

- Hasköy Belediyesi: 1968 tarihinde kurulmuştur. Sunay, Kültür ve Sayanlar mahallesi olmak üzere toplam 3 mahalleye hizmet vermektedir.
- Düzkışla Belediyesi: 1992 yılında kurulmuştur. Bahçeli evler, Kültür ve Yeni mahalle olmak üzere 3 mahalleye hizmet vermektedir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

Hasköy ilçesinden görüntü ve ilçenin haritaları Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil-1:Hasköy İlçesi Hasbahçe Mevkii

Şekil-2:Hasköy İlçe Merkezi ve Haritası

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YÖNETİM OTORİTESİ
YKS İÇERİK TABLOSU

Belge No : MA-OP-0902 F01
Revizyon No :
Revizyon Tarihi :
Yayın Tarihi :
Sayfa No:

Nüfus Profili

2012 yılında toplam nüfus 26.613 iken, geçen yıllar içinde yaşanan ekonomik zorluklar, iş olanaklarının sınırlı oluşu, tarım ve hayvancılığın yeterince değerlendirilememesi, yerel kalkınma projelerinin yetersizliği gibi nedenlerle ilçeden başta il merkezi olmak üzere batı illerine doğru ciddi bir göç yaşanmıştır ve ilçe genelinde nüfusumuz 2024 yılında 26.336'ya düşmüştür. Bu göç dalgası, ilçe nüfusunda sürekli bir azalmaya yol açmıştır. Hasköy'e bağlı olarak 1 belde, 17 köy ve 6 mezra yer almaktadır. Doğum oranları ilçe nüfusunun artmasına katkı sağlasa da, dışa verilen göç miktarının alınan göçten fazla olması nedeniyle Hasköy'de net göç oranı genellikle negatiftir. İlçede genç nüfus oranı oldukça yüksektir; toplam nüfusun yaklaşık %62'si 40 yaşın altındadır. Ancak sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin düşük olması, istihdam olanaklarının kısıtlılığı gibi nedenlerle bağımlılık oranları da dikkat çekicidir. Yaşlı

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

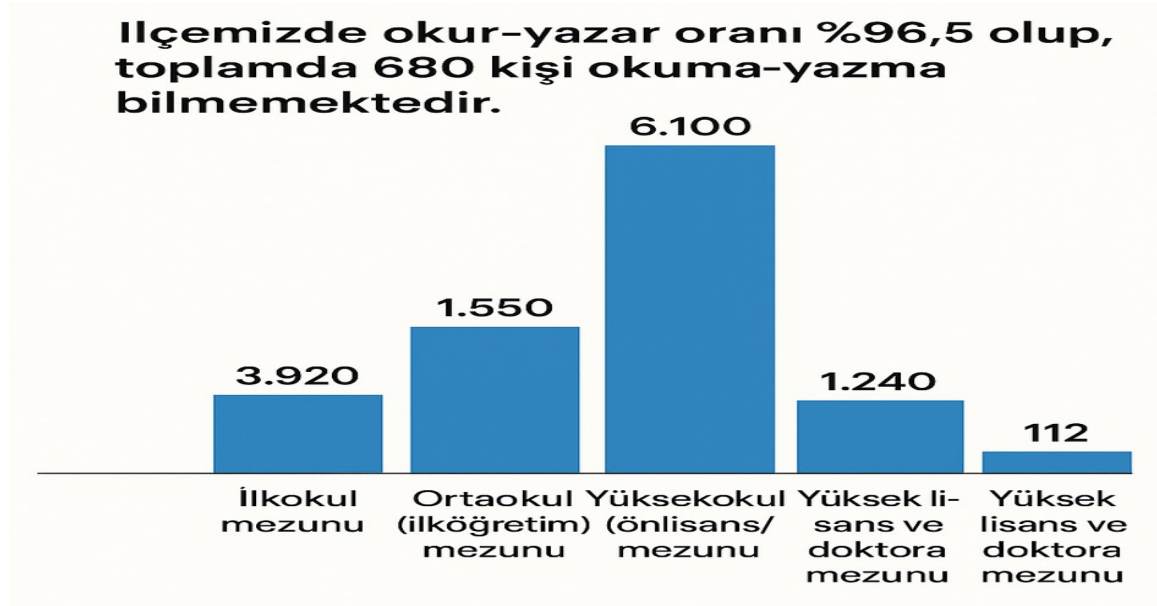
bağımlılık oranı %9,14, çocuk bağımlılık oranı %49,93 ve toplam bağımlılık oranı %59,7 düzeyindedir.

LEADER yaklaşımı kapsamında uygulanacak yerel kalkınma faaliyetleriyle, kırsalda yaşayan nüfusun yerinde üretime ve istihdama katılması sağlanarak göçün azaltılması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda geliştirilecek projelerle yöresel ürünlerin işlenerek ekonomik değer kazanması, markalaşma süreçlerinin desteklenmesi ve kooperatifçilik temelinde güçlü bir üretim ve pazarlama altyapısının oluşturulması planlanmaktadır.

Eğitim

İlçemizde okur-yazar oranı %96,5 olup, toplamda 680 kişi okuma-yazma bilmemektedir. İlkokul mezunu 3 920, ortaokul (ilköğretim) mezunu 1 550, lise ve dengi mezunu 6 100, yüksekokul (önlisans/lisans) mezunu 1 240, yüksek lisans ve doktora mezunu ise 112 kişiden oluşmaktadır.

Grafik-1: Eğitim Durumu

Tarım

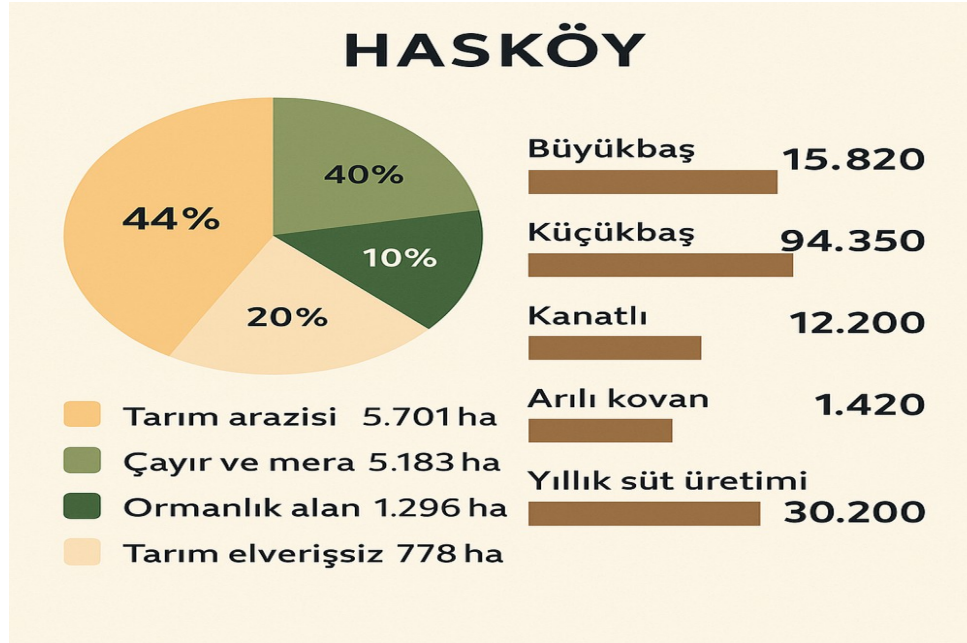
İlçemizin toplam yüzölçümü 12 958 hektar olup, bu alanın %44'ü tarım arazisi (5 701 ha), %40'ı çayır ve mera (5 183 ha), %10'u ormanlık alan (1 296 ha) ve %6'sı tarıma elverişsiz arazilerden (778 ha) oluşmaktadır. İlçede 2800 tarımsal işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerden 1496'sı büyükbaş hayvancılık, 186'sı küçükbaş hayvancılıkla, 26'sı arıcılık ve 81'i ise gıda üretimiyle iştigal etmektedir.

Toplam 61.365 hektarlık tarım arazisinde 53.795 hektar tarla bitkileri üretimi yapılmakta, 5.000 hektar diğer tarımsal faaliyetlere ayrılmış durumdadır. Ayrıca 70 hektar alanda meyvecilik,

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

2000 hektarda sebze üretimi ve 500 hektarda ise nadas uygulaması yürütülmektedir. İlçede yıllık olarak yaklaşık 7.200 ton buğday (18 ha), 50 ton arpa (20 ha), 50.000 ton şeker pancarı (6 ha), 15.480 ton yonca (25 ha), 4,5 ton kuru fasulye (1.5 ha) ve 2 ton korunga (0,4 ha) üretimi gerçekleştirilmektedir. Hayvancılık açısından da ilçemiz önemli bir potansiyele sahiptir: yaklaşık 15 820 büyükbaş, 94 350 küçükbaş, 12 200 kanatlı hayvan ve 1 420 arılı kovan bulunmaktadır. Yıllık süt üretimi toplam 30 200 ton düzeyinde olup, bunun 25 400 tonu koyun ve keçi, 4 100 tonu inek ve 700 tonu mandalardan elde edilmektedir.

Şekil -3: Hasköy İlçesi Tarım Arazisi Kullanımı ve Hayvancılık Varlığı

Et üretimi ise yılda ortalama 1.172 ton olup; bunun 648 tonu sığır, 400 tonu koyun ve 125 tonu keçi etidir. Bal üretimi açısından da potansiyeli yüksek olan ilçede yıllık yaklaşık 65.000 kg bal elde edilmektedir. Kanatlı hayvanlardan elde edilen yumurta üretimi yıllık yaklaşık 1,5 milyon adete ulaşmakta, yapağı üretimi ise yılda 114 ton civarındadır.

Muş Ovası'nın bir parçası olan Hasköy, verimli topraklara sahip olmasına karşın eğitim eksiklikleri, yanlış tarım uygulamaları, sert kış koşulları, üretimde plansızlık ve ortak çalışma kültürünün zayıflığı gibi faktörler nedeniyle tarımsal üretimde hak ettiği seviyeye ulaşamamıştır. Hem bitkisel hem hayvansal üretim açısından il ve ülke ortalamalarının gerisinde kalmıştır. Bununla birlikte, Alparslan II Barajı Sulama Projesi'nin hayata geçmesiyle birlikte yaklaşık 78.000 hektarlık alan sulanabilir hale gelecektir. Hasköy de bu sulama projesinin kapsama alanında yer almakta olup, yeni üretim desenlerinin belirlenmesi ve modern tarım tekniklerinin uygulanması ile verimlilikte önemli artışlar beklenmektedir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

LEADER programı çerçevesinde kurumsal kapasitenin ve beşeri sermayenin geliştirilmesine yönelik çalışmalarla birlikte, sulama imkânlarının devreye girmesiyle kuru şartlarda yetiştirilemeyen ürünlerin üretime kazandırılması ve birim alanda elde edilen verimin artırılması hedeflenmektedir.

At Yarışları

Dünyada birçok ülkede farklı at yarışları düzenlenmektedir. Düz koşu (flat racing), engelli koşu (jump racing), arabalı koşu (harness racing), rahvan (ambling) ve tırıs (trot) koşu çeşitleri içinde genellikle at yarışçılığının en yaygın olan şekli oval ve düz bir pistte gerçekleşen düz koşudur. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ilgi ile izlenen düz koşu en eski ve en yaygın sporlardan biridir. Ayrıca düz koşu endüstrisi özellikle veteriner hekim, eğitmen, antrenör, jockey, seyis ve yetiştirici gibi meslekler için önemli bir istihdam kaynağıdır. Hasköy ilçesinde daha önce geleneksel olarak yapılan at yarışları sosyo-ekonomik nedenlerle son birkaç yıldır yapılamamaktadır. Hasköy ilçe gençlerinin güçlü yanlarından bir tanesi de birçok jockeyin olması ve Bursa, Diyarbakır ve İzmir gibi illerde at yarışlarına katılmasıdır. LEADER programı ile Hasköy ilçesinde at yetiştirme ve mahalli yarış geleneği sürdürülecektir.

2.2. Yereldeki Kaynaklar, Fırsatlar, Zorluklar ve Öncelikler

Hasköy ilçesinin kalkınma sürecinde ön plana çıkan **temel öncelikler** arasında tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi ile birlikte **beşeri ve sosyal sermayenin** güçlendirilmesi yer almaktadır. İlçe nüfusunun büyük bir bölümü kırsal alanda yaşamakta ve geçimini büyük oranda tarımsal faaliyetlerden sağlamaktadır. Yörede tarım ve hayvancılık uzun yıllardır sürdürülen geleneksel bir uğraş alanı olup bu bilgi birikimi ilçemiz adına değerli bir kalkınma potansiyeli sunmaktadır.

Tarım ilçemiz açısından “**stratejik öncelik**” olarak değerlendirilse de, mevcut üretim kapasitesi yeterince ekonomik değere dönüştürülemedikçe, yaygın biçimde hatalı veya geleneksel yöntemlerle üretim yapılmaktadır. 2030 vizyonu doğrultusunda Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) ile uyumlu biçimde geliştirilecek projeler ve faaliyetlerle ilçede hem katma değeri yüksek ürünlerin üretimi hedeflenmekte, hem de yenilikçi, bilimsel ve verim artırıcı yöntemlerin benimsenmesi için kapasite geliştirme çalışmaları planlanmaktadır. Az gelişmiş kırsal bölgeleri hedef alan ulusal ve uluslararası destek programlarının giderek artması, genç nüfus oranının yüksekliği ve bazı kamu hizmetlerinin dijitalleşmesiyle birlikte işlemlerin daha hızlı yürütülmesi, Hasköy adına önemli “**fırsatlar**” arasında yer almaktadır.

Buna karşın, ilçemizde uzun ve sert geçen kış mevsimi, kalifiye işgücü eksikliği, çiftçilerin örgütlü yapılara katılımının düşük olması ve kooperatifleşme düzeyinin zayıf kalması kalkınma sürecinde karşılaşılan temel **zorluklardandır**.

Hasköy’ün sahip olduğu başlıca yerel kaynaklar arasında küçükbaş hayvancılık, arıcılık, manda yetiştiriciliği ve dinamizmini koruyan genç nüfusu saymak mümkündür. Bu güçlü yönlerin

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi :
	YKS İÇERİK TABLOSU	Sayfa No:

etkin ve sürdürülebilir bir kalkınma yaklaşımıyla değerlendirilmesi, ilçenin sosyo-ekonomik gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır.

2.3. Yasal Yapı ve Yönetim Modeli

Hasköy Yerel Eylem Grubu Derneği, Dernek kuruluşu için resmi başvuruyu 17.03.2025 tarihinde Hasköy Kaymakamlığına yapmıştır. Dernek Muş İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğünce 17.03.2025 tarihinde 49-006-128 kütük numarasıyla resmi kuruluşunu tamamlamıştır.

YEG yapısı kurgulanırken LEADER programının etkin bir şekilde uygulanması gözetilmiş ve program kapsamındaki usul ve esaslara dikkat edilmiştir. Buna göre;

- Köylere Hizmet Götürme Birliğinden bir kişi, (Kamu)
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından(SYDV) bir kişi,(Kamu)
- Muhtarlar Derneğinden bir kişi, (STK)
- 1 Köy Muhtarı (Kamu)
- S.S Hasköy Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifinden bir kişi (Özel)
- Manda Yetiştiricileri Birliğinden 1 kişi (Özel)
- 25 yaş altı bir erkek üyeye(Özel)

HASKÖY YEG Derneğinin kuruluşu tamamlanmıştır. YEG Yönetim Kurulu asil ve yedek üyeler belirlenirken Yerel Kalkınma Stratejisi, Eylem Planı ve Yıllık uygulama planlarının etkin bir şekilde uygulanmasına katkı sunabilecek, ağ oluşturma ve işbirliği yapma potansiyeli yüksek kişilerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Bu nedenle özellikle Kaymakamlık bünyesinde faaliyet gösteren Köylere Hizmet Götürme Birliği ve SYDV vakfı sürece dâhil edilmiştir. LEADER programının en önemli özelliği ve hedeflerinden bir tanesi olan tabandan tavana yaklaşımı benimseyen ve Yönetim Kurulu toplantılarına aktif bir katılım sağlayan üyelerin seçilmesi programın ve faaliyetlerin sürdürülebilirliği için önemli olup bu hususa özellikle dikkat edilmiştir.

Yerel Eylem Grubumuz yasal yapısını tamamlamış olup hem ulusal hem de uluslararası mevzuatlar çerçevesinde çalışmalarını etkin bir şekilde yürütecektir. Bunun için dernek genel kurul üyelerinin en az 20 kişi olmasına ve kamu kesimi, sivil kuruluşlar, çiftçiler, gençler, muhtarlar ve yöre halkından konuya duyarlı ve ilgili kişilerin iştirak etmeleri için kamuoyu bilgilendirilmiştir. Köylerde ve kent merkezinde LEADER yaklaşımı, kamu fonlarına (IPARD) müracaat gibi konularda yazılı, sözlü ve dijital ortamlarda faydalanıcıların, hedef kitlenin bilgisine sunularak rehberlik faaliyetleri uygulanacaktır.

3. YEREL KATILIM VE YÖNETİŞİM SÜRECİ

3.1. Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığın Geliştirilmesi

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

Hasköy ilçesinde faaliyet gösteren çeşitli paydaşların, Yerel Eylem Grubu (YEG) yapısı ve Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) hakkında bilgilendirilmesi ve sürece aktif katılımının sağlanması amacıyla çeşitli eğitim ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, ekonomik yapının tespiti ve ortak aklın oluşturulması amacıyla ekonomi toplantıları, odak grup görüşmeleri, anket uygulamaları gibi yöntemlerle kapsamlı analizler yapılmıştır. Bu süreçte özellikle gençler ve girişimcilik potansiyeli olan kadınlarla verimli toplantılar yapılarak hem bilgilendirilmiş hem de amaca hizmet eden sonuç odaklı bir stratejinin oluşmasına katkı sağlanmıştır. Hasköy Kaymakamlığı konferans salonunda kooperatif üyesi olan ve olmayan en az 40 kadınla detaylı bir toplantı yapılmıştır.

Bu süreçte yürütülen tüm faaliyetler, yerel halkın sürece dahil olması, fikirlerini paylaşması ve stratejiye katkı sunması yönünde planlanmıştır.

3.2. Ortaklığın Vizyonu

Vizyonumuz

Yerel potansiyelini etkin biçimde değerlendiren, genç ve üretken nüfusu ile girişimciliği teşvik eden, sürdürülebilir tarım ve hayvancılığı modern yöntemlerle buluşturan, kültürel kimliğini koruyarak ekonomik kalkınmayı başaran ve bölgesinde örnek gösterilen bir kırsal kalkınma modeli oluşturmak.

Misyonumuz

Hasköy YEG olarak; yerel aktörler arasında güvene dayalı işbirliğini güçlendirerek, katılımcı kalkınma anlayışıyla doğal kaynakların korunmasını gözetken, yenilikçi ve uygulanabilir projeler geliştirmek; tarım, hayvancılık ve kırsal turizm alanlarında üretim kapasitesini artırarak bölge halkının yaşam kalitesini yükseltmektir.

3.3. Paydaş Analizleri

3.3.1. Paydaş Görüşme ve Danışma Toplantıları

Yerel Kalkınma Stratejisi'nin (YKS) Hasköy ilçesinin kalkınma önceliklerine uygun şekilde şekillendirilmesi amacıyla, Yerel Eylem Grubu (YEG) koordinasyonunda geniş katılımlı bir paydaş ve danışma toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda öncelikle YEG yapısı ve YKS belgesinin amacı hakkında bilgilendirme yapılmış; ardından kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üretici temsilcileri ve yerel aktörlerin görüş ve önerileri alınmıştır. Katılımcıların katkılarıyla ilçenin mevcut potansiyeli, karşılaşılan zorluklar ve öncelikli yatırım alanları tartışılmış; stratejik hedeflere yön verecek temel proje başlıkları belirlenmiştir. Toplantı süreci, alınan karar ve öneriler, YEG tarafından görevlendirilen raporörlerce kayıt altına alınarak strateji dokümanının hazırlanmasında temel dayanaklardan biri haline getirilmiştir. Bu başlık kapsamında İlçe Kaymakamlığı, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Kadın Kooperatifleri ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile görüşülerek rasyonel bir mevcut durum analizi yapılmıştır.

3.3.2. Odak Grup Toplantıları

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

Yerel Kalkınma Stratejisi'nin (YKS) hazırlık sürecinde Hasköy kırsalındaki ihtiyaçların daha iyi anlaşılması ve yerel önceliklerin belirlenmesi amacıyla çeşitli toplumsal kesimlerle odak grup toplantıları gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda köy ve mahalle muhtarları, kadınlar, gençler ve çiftçiler başta olmak üzere kırsal kalkınmada rolü olan paydaşlar toplantılara davet edilmiştir. Görüşmelerde katılımcıların bölgedeki mevcut durum, ihtiyaçlar, sorunlar ve geliştirilmesi gereken alanlarla ilgili görüşleri alınmış; elde edilen veriler stratejinin şekillenmesine doğrudan katkı sunmuştur.

3.3.3. Anket Uygulama ve Değerlendirme Çalışmaları

Yerel Eylem Grubumuz tarafından Hasköy ilçesinin kırsal kalkınma ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla odak grup ve hedef kitlelere yönelik anket formları hazırlanmıştır.

Bu anket çalışmaları, kadınlar, gençler, çiftçiler ve yerel yöneticiler gibi toplumun farklı kesimlerini kapsayacak şekilde geniş katılımlı olarak uygulanmıştır. Toplanan veriler; bölgenin mevcut durumu, ihtiyaç duyulan alanlar ve kalkınma önceliklerine ilişkin somut göstergeler sunmuş; bu doğrultuda Yerel Kalkınma Stratejisi'nin şekillendirilmesine temel oluşturmuştur.

3.3.4. Toplum Katılımı

YKS hazırlık sürecinde, Hasköy ilçesinde toplumun tüm kesimlerinin sürece aktif katılımını sağlamak amacıyla Yerel Eylem Grubu koordinasyonunda ve ilçe kaymakamlığı başkanlığında kamu, STK, özel sektör, üniversite ve kalkınma ajansı temsilcilerinin yer aldığı geniş katılımlı bir danışma toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplum katılımını destekleyen tüm toplantı tutanakları, anket sonuçları ve görsel belgeler YKS ekinde sunulmuştur. Hasköy-YEG oluşum sürecinde, ilçenin kırsal kalkınmasında kilit rol oynayacak paydaşların sürece dahil edilmesine büyük önem verilmiştir. Kırsal potansiyeli yüksek ancak ekonomik açıdan çeşitli zorluklar yaşayan Hasköy ilçemizde, LEADER ve benzeri destek mekanizmalarının doğru biçimde uygulanması, ancak güçlü bir yerel katılım ve işbirliği ile mümkün olacaktır.

YEG yapılanmasında kamu, özel sektör, STK'lar ile kadın ve genç temsilcilerin orantılı şekilde yer almasına özen gösterilmiş; böylece kırsal kalkınma sürecinin farklı perspektiflerle şekillenmesi hedeflenmiştir. Bu katılımcı yapı sayesinde, yönetim ilkesinin en etkili biçimde uygulanması ve yerelde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amaçlanmaktadır.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

3.3.5. GZFT Analizi

GZFT analizi aşağıdaki Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo-1: Hasköy İlçesi GZFT analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	SEKTÖRLER
• Kamuya ve bürokrasiye Erişim Kolaylığı • Bakir ve kirlenmemiş arazi varlığı • Mera varlığının yüksek olması • Genç İşgücü Potansiyeli • DAP, TKDK ve Kalkınma Ajanslarının varlığı • Kültür ve Geleneklere Bağlılık • Meraya dayalı hayvancılık potansiyeli • Genç işgücü • Kültür ve geleneğe bağlılığın canlı olması • Bölgenin jeopolitik konumu • Tarihi varlıklar, yapıların varlığı ve tarihi özellikler • Organik tarım alanlarının genişliği • Hava, Demiryolu ve Karayolu Ulaşımı • İl Merkezine Yakınlık	• Yönetim • Çevre ve Tarım • Hayvancılık • İşgücü • Devlet Destekleri • İnsan Kaynakları • Hayvancılık • İnsan Kaynakları • İnsan Kaynakları • Jeopolitik • Kültür ve Turizm • Tarım • Lojistik • Ulaşım
ZAYIF YÖNLER	SEKTÖRLER
• Kışların uzun ve soğuk geçmesi • Markalaşma ve tanıtım Eksiği • Olumsuz kış şartlarının uzun sürmesi • Finansal kaynakların yetersiz oluşu • Güçlü Kooperatifçiliğin Olmaması • İlin en az gelişmiş ilçelerinden biri olması	• Çevre ve iklim • Pazarlama, Ekonomi • Çevre ve İklim • Ekonomi • Ekonomi • Kırsal Kalkınma, Ekonomi

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01
	YKS İÇERİK TABLOSU	Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:

• Soğuk ve Tedarik Zincir Altyapısının Olmaması	• Ekonomi
• Beşeri Sermaye Eksikliği	• İnsan Kaynakları
• İşbirliği ve Girişimcilik Kültürünün Yetersiz Oluşu	• Kültür, Ekonomi
• Tarımsal ürünlerin katma değere dönüştürülememesi	• Ekonomi ve Pazarlama
• Kurumlar arası işbirliği ve diyalogun yetersiz oluşu	• Tarım, Hayvancılık ve Ekonomi
• Organik ürün işleme, üretim, pazarlama sektörlerinin yetersiz oluşu	• Pazarlama, teşvik
FIRSATLAR	SEKTÖRLER
• Zengin flora ve doğal yapı	• Ekonomi
• Fon kuruluşlarının varlığı	• Ekonomi
• Teşviklerin varlığı	• Ekonomi
• Lojistik konum avantajı	• Ekonomi
• Yenilenebilir enerji kaynakları potansiyeli	• Enerji ve tabii kaynaklar
• Genç ve dinamik nüfus yapısı	• İnsan Kaynakları
• Genç işgücü	• İnsan Kaynakları ve ekonomi
• Tarih, turizm, sulak alanlar, endemik bitkiler	• Kültür ve Turizm, Tarım ve Ekonomi
• Verimli tarım alanlarının varlığı	• Tarım ve Ekonomi
• Doğal tarım potansiyeli	• Tarım ve Ekonomi
• Çayır ve mera alanlarının geniş yer kaplaması	• Tarım ve Hayvancılık
• Kalkınmada öncelikli bölgeler arasında yer almamız	• Tarım ve Turizm
TEHDİTLER	SEKTÖRLER
• Alınan teşviklerin etkin kullanılmaması	• İnsan kaynakları, Kültür
• İlçenin geri kalmışlığından kaynaklı olumsuz imajı	• Tanıtım
• Nitelikli işgücünün yetişebileceği ortamların yetersizliği	• İnsan Kaynakları
• Üst düzey yöneticilerin sıklıkla değişmesi	• Yönetim
• Sosyal yardım alanlarının çokluğu	• Destekler
• Hazine arazilerinin işgali	• İnsan kaynakları, Kültür, Ekonomi
• Kırsal alanda yaşayanların tarım ve hayvancılıktan uzaklaşması, bölgenin özelliklerine uygun ve geliştirilmiş tarım politikalarının olmaması	• Tarım, Ekonomi, İnsan kaynakları, tarım yönetimi

3.3.6. İşbirliği ve Ağ Analizi

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

Hasköy Yerel Eylem Grubu Derneğinin temel hedeflerinden biri, yerel paydaşlar arasında güçlü bir işbirliği ağı kurmak, mevcut ağlara dahil olmak ve bu ağları verimli bir şekilde işbirliğine dönüştürmektir. İlçemizde kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları bünyesinde kurulan proje ekipleriyle yakın görüşmeler gerçekleştirilecek, bölgedeki diğer yerel eylem grupları ile işbirlikleri artırılacaktır. Hasköy’ün sosyo-ekonomik yapısı ve kırsal kalkınma hedefleri doğrultusunda, benzer koşullara sahip ulusal ve uluslararası yerel eylem gruplarıyla da iletişime geçilecek, deneyim paylaşımı ve ortak projeler geliştirilmesi hedeflenecektir.

Ayrıca, yerel paydaşlar arasında bilgi ve tecrübe paylaşımını artırmak için kamu kurumları tarafından kurulan WhatsApp ve mail gruplarına katılım sağlanacak ve Hasköy’ün gelişimine katkı sağlayacak projelere dair güncel bilgiler takip edilecektir. Uluslararası işbirlikleri kurmak amacıyla, Avrupa Komisyonu’nun web sitesi üzerinden yerel eylem gruplarına ait bilgiler araştırılacak, bu gruplarla iletişime geçilerek ortak projeler geliştirme ve bilgi paylaşımı yapılacaktır. Ayrıca, yerel düzeydeki işletmelerin, üreticilerin ve gençlerin katılımıyla daha dinamik bir işbirliği ağı oluşturulması için bölgesel organizasyonlar ve yerel kalkınma ajanslarıyla sürekli iletişimde olunacaktır.

İşbirliği ve Ağ Analizi Tablosu

Hedef Alanı	Planlanan Faaliyetler	Amaç
Yerel İşbirlikleri	Kamu-STK proje ekipleriyle görüşmeler, diğer YEG'lerle işbirliği	Yerel düzeyde ağ yapısını güçlendirmek
Ulusal Ağlara Katılım	Ulusal Kırsal Ağ sistemine katılım	Kurumsal kapasite ve görünürlük artırımı
Uluslararası İşbirlikleri	Avrupa'daki YEG'lerle iletişim ve ortak projeler	Uluslararası düzeyde bilgi ve deneyim alışverişi
Bilgi ve Deneyim Paylaşımı	Deneyim paylaşımı, ortak faaliyetler geliştirme	Paydaşlar arası etkileşimi artırmak
Etkinliklere Katılım	Fuar, seminer, çalıştay, panel vb. katılım	Görünürlük ve öğrenme fırsatlarını artırmak
Dijital İletişim Kanalları	WhatsApp ve e-posta gruplarına katılım, proje takibi	Güncel bilgi akışını sağlamak, hızlı koordinasyon

Gerçekleştirilen eğitimler ve bilgilendirme çalışmaları ile ilgili tutanaklar YKS eklerinde sunulmuştur.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

4. YEREL KALKINMA STRATEJİ HEDEFLERİ VE TEMEL İÇERİK

4.1. Strateji Belgeleri ve Politikalarla İlişkiler

4.1.1. Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı Uygulamaları

Ortak Tarım Politikasının temel amacı; kaliteli tarımsal üretimi teşvik etmek, tarımla uğraşanların yaşam standartlarını yükseltmek, yenilikçi teknolojilerin tarımda kullanımını yaygınlaştırmak ve sektörü modernleştirmek, gıda güvenliğini sağlamak ve tarımsal faaliyetlerde sürdürülebilirliği temin etmektir. Ayrıca kırsal ekonominin canlılığını korurken çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin de gözetilmesini esas alır. Bu çerçevede, YEG tarafından ilçe merkezindeki ve kırsal alanlardaki paydaşlarla yürütülen katılımcı süreçlerle hazırlanan Yerel Kalkınma Stratejisi; Ortak Tarım Politikası'nın sosyoekonomik kalkınma, kırsal gelişim ve ağ kurma gibi temel boyutlarıyla doğrudan örtüşmekte ve bu politika hedeflerine somut katkı sunacak niteliktedir.

➤ ON İKİNCİ KALKINMA PLANI (2024-2028) İLE UYUMLULUK

Madde 3.4.7. Bölgesel Gelişme

Fıkra 890.2. Görece düşük gelirli bölgelerin ekonomik ve sosyal yönden gelişimine yönelik üretim yapısının güçlendirilmesi, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve istihdamın artırılması sağlanacak, bölgelerin pazarlarla bağlantısını geliştiren ulaştırma ve lojistik altyapısı ile kentsel altyapı güçlendirilecektir.

Madde 3.4.8 Kırsal Kalkınma

Fıkra 895. Kırsal kesimde üretken işgücü oluşturularak ekonominin canlandırılması, sürdürülebilir doğal kaynak yönetiminin sağlanması ve yaşam kalitesinin artırılması suretiyle nüfusun kırsalda tutundurulması temel amaçtır.

Fıkra 897. Kırsalda nüfus kaybını önlemek ve tersine göçü sağlamak için beşeri ve sosyal sermaye geliştirilerek istihdam imkânları iyileştirilecek ve ekonominin çeşitlendirilmesi yoluyla kırsal alanların çekiciliği artırılabilecektir.

Fıkra 897.1 Kırsalda başta kadınlar ve gençler olmak üzere özel politika gerektiren gruplara yönelik yenilikçi sosyal programlar hayata geçirilecektir.

Fıkra 897.3 Kırsalda yoksulluğun azaltılması amacıyla ölçek ve dayanışma ekonomisine önem verilerek üretici örgütleri sektörel işbirliği, satış ve pazarlama, üretim teknikleri, finansman ve mevzuat gibi konularda eğitimlerle desteklenecektir.

Fıkra 897.4. Kırsalda üretici örgütlerinin güçlendirilmesi ve kooperatifçiliğin etkinleştirilmesi amacıyla ilgili mevzuatta iyileştirmeler gerçekleştirilecektir.

Fıkra 897.5. Kırsal mahalle, köy ve orman köylerinin sürdürülebilir geçim kaynaklarının oluşturulması için aile işletmelerine yönelik destekler geliştirilecektir.

Fıkra 898.2. IPARD III döneminde tarımsal işletmelerin fiziki varlıkları, tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması, kırsal alanda kamu altyapı yatırımları ile kırsalda çiftlik

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi :
	YKS İÇERİK TABLOSU	Sayfa No:

faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve tarım/çevre tedbirlerinin desteklenmesine devam edilecek ve IPARD kapsamında Yerel Kalkınma Stratejileri (LEADER) uygulanacaktır.

➤ **ULUSAL KIRSAL KALKINMA STRATEJİSİ (2024-2028)**

2024-2028 dönemini kapsayan UKKS; 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 15. maddesi gereğince ve 2020/14 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) hükümleri, AB Ortak Tarım Politikası (2023-2027) Strateji Belgesi ile Türkiye'nin BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi kapsamında gıda sistemleri vizyonuna ulaşmasına yönelik ana hedefleri ve alt eylemlerini içeren Sürdürülebilir Gıda Sistemlerine Doğru Türkiye'nin Ulusal Yol Haritasına istinaden hazırlanmıştır.

6.1.1. Amaç-1: Tarımsal Üretimin Ekonomik Sürdürülebilirliğinin ve Uzun Vadeli Gıda Güvenilirliğinin Sağlanması

6.1.2. Amaç-2: İklim ve Çevre Değişikliğine Karşı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımının Geliştirilmesi ve Yönetilmesi

6.1.4. Amaç-4: Teknolojik Dönüşüm ve Dijitalleşmenin Yaygınlaştırılması

6.1.5. Amaç-5: Kırsalda Yaşanabilirliğin Sağlanması, Fiziki Altyapı ve Sosyal Sermayenin Geliştirilmesi

6.1.6. Amaç-6: Yerelde Yeni Kırsal Kalkınma Modellerinin Geliştirilmesi İçin Kamu Kurumlarının Etkinliğinin Artırılması (Tebdir 6.2.2)

➤ **DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI TRB2 BÖLGE PLANI (2024-2028)**

TRB2 Bölgesi (Bitlis, Hakkâri, Muş, Van) 2024-2028 Bölge Planı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından tanımlanan bölge planı vizyonu doğrultusunda belirlenen stratejik önceliklere yönelik hedef, tedbir, proje ve program önerilerinin yer aldığı temel politika belgesidir.

Stratejik Öncelikler

Öncelik 1: Tarımsal Üretimde Katma Değerin ve Kırsal Alanda Ekonomik Çeşitliliğin Artırılması

Öncelik 2: Turizmin Geliştirilmesi ve Bölge Ekonomisindeki Payının Artırılması

Öncelik 3: İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve Verimliliğin Artırılması

Öncelik 4: Nitelikli İstihdam ve Girişimciliğin Geliştirilmesi

Öncelik 5: Kentsel Yaşam Kalitesinin Artırılması

Ulusal Kalkınma Planı, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi, TRB2 Bölge Planı ve Muş Ovası Tarım Stratejik Eylem Planı detaylı biçimde analiz edilmiş; Yerel Kalkınma Stratejimiz söz konusu üst politika belgelerinde tanımlanan stratejik öncelikler, hedefler, eylemler ve tedbirlere yapısal uyum ve işlevsel katkı sağlayacak biçimde kurgulanmıştır. Strateji, planlama hiyerarşisine uygunluk ve çok düzeyli kalkınma hedefleriyle bütünlük arz etmektedir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

4.1.2. Sürdürülebilir Uygulama ve Yaklaşımlar

Hasköy Yerel Kalkınma Stratejisi'nin uygulanmasında sürdürülebilirlik ilkesinin yatay bir tema olarak benimsenmesi, ilçenin ekonomik büyümesini çevresel ve sosyal dengelerle uyumlu şekilde gerçekleştirmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda; organik tarım, iyi tarım uygulamaları, geleneksel ve yerel ürünlerin korunması, etkin su kaynakları yönetimi ve toprak verimliliğinin sürdürülebilirliği gibi çevresel önlemler önceliklendirilecektir. Sosyal sürdürülebilirliğin güçlendirilmesi amacıyla kadınlar ve gençler için kapsayıcı destek mekanizmaları geliştirilecek; kooperatifleşme süreçleri, dijitalleşme olanakları ve akıllı tarım teknolojilerinin yaygınlaştırılması teşvik edilecektir. Ek olarak, yerel ürünlerin markalaşması, coğrafi işaretleme süreçlerinin başlatılması, tematik ürün festivalleri, yerel pazar ağları ve dijital pazarlama ile e-ticaret çözümleri aracılığıyla bölgesel kalkınma dinamiklerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Hasköy ilçesinin sahip olduğu potansiyelin gelecek nesillere aktarılması ve kaynakların korunması için sürdürülebilirlik, sürekli gündemimizde olacak ve kalkınma süreçlerinin odak noktalarından biri olacaktır.

❖ Alternatif Yaklaşım

Hasköy, Türkiye'nin en az gelişmiş ilçelerinden biri olması sebebiyle sosyal, çevresel ve ekonomik açıdan birçok zorlukla karşı karşıyadır. Ancak sürdürülebilir gelişmeye katkı sunacak yenilikçi yaklaşımlar ve fırsatlar, özellikle kırsal kalkınma alanında önemli bir yer tutmaktadır. Genellikle akıllı üretim, akıllı şehir gibi kavramlar kentsel alanlarda yoğunlaşsa da kırsal bölgelerde de bu tür inovatif süreçlerin ve yaklaşımların kullanılması önemlidir. Hasköy için, bu alanda altyapı oluşturulmasına yönelik çalışmalar desteklenecek ve tarım, sanayi gibi sektörlerde sürdürülebilir yenilikçi projeler hayata geçirilecektir.

Örneğin, Hasköy ilçesi için önemli bir potansiyel teşkil eden şeker pancarı, manda sütünün daha fazla katma değere dönüştürülmesi amacıyla bu alanlarda derinlemesine araştırmalar ve yeniliğe dayalı uzmanlaşma çalışmaları yapılacaktır. Bu süreçlerde akademik işbirlikleri de önem taşımaktadır.

Hasköy Yerel Eylem Grubu olarak, tek bir sektöre odaklanmak yerine ilçemizin mevcut kapasitesi ve gelişme potansiyeli yüksek olan alt sektörlerine yönelmek temel yaklaşımımız olacaktır. Bu stratejiyle, sınırlı mali kaynakların etkin ve verimli kullanımını sağlayarak yerel kalkınmaya azami düzeyde katkı sunulması hedeflenmektedir. Sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarda yenilikçi uygulamaların hayata geçirilmesi amacıyla bilgilendirme, farkındalık artırma ve kapasite geliştirme faaliyetleri yürütülecek; yerel paydaşların bu süreçlere aktif katılımı sağlanacaktır. Öte yandan, tarımsal üretim başta olmak üzere çeşitli alanlarda kooperatifçilik gibi yenilikçi ve katılımcı modeller teşvik edilerek, kırsal nüfusun üretim süreçlerine etkin biçimde entegre olması desteklenecektir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

❖ Hasköy’de Potansiyel Yenilikçi Uygulamalar

- Akıllı tarım çözümleri
- E-Tarım Eğitimleri
- Kadınlar ve Kadın Girişimciliği Destekleme
- Yerel Ürünlerin Markalaşması ve Katma Değerli Üretim
- Yerel Toplumun Karar Alma Sürecine Aktif Katılımı
- Kamu-STK-Özel Sektör İşbirliği ve Yönetişim
- Organik Ürün Üretimi ve Eğitim Sertifikasyonları
- Kooperatifçilik ve Ağ Kurma
- Kooperatif Eksenli Pazarlama Stratejileri

Bu stratejiler, Hasköy Yerel Eylem Grubu Derneğimizin ve Yerel Kalkınma Stratejisinin hedeflerine ulaşmasında önemli bir rol oynayacaktır ve ilçemizin sürdürülebilir kalkınmasına katkı sunacaktır.

4.1.3. Yeşil Gündem İle İlişkili Konular

Yeşil gündem, çok boyutlu, birçok paydaşı ilgilendiren ve önemli finansal kaynaklar gerektiren bir konudur. Ancak, küçük ölçekli ve kısıtlı imkanlara sahip olan Hasköy Yerel Eylem Grubu (YEG) olarak, yeşil gündemin bazı stratejik hedeflerine katkı sunmak amacıyla çalışmalar gerçekleştirilecektir. Bu bağlamda, çevresel sürdürülebilirlik ve yeşil kalkınmayı destekleyen çeşitli faaliyetler planlanacaktır. Hasköy ilçesi özelinde döngüsel ekonomi ve atık yönetimi gibi konulara odaklanılacaktır. Bu doğrultuda, sıfır atık ve geri dönüşüm uygulamaları, gıda israfının azaltılması, su ve atık yönetimi gibi sürdürülebilir çevre uygulamaları hayata geçirilecektir. Ayrıca, kırsal alanda üreticilere çevre bilinci kazandırmak için eğitim ve farkındalık çalışmaları yapılacaktır. Okullarda yeşil bilinç oluşturmak ve gönüllülük ile topluluk katılımını teşvik etmek de bu stratejiye dahil edilecektir.

Hasköy’ün yeşil gündem hedeflerine katkı sağlamak için, aşağıdaki öncelikli faaliyetler geliştirilecektir:

Döngüsel Ekonomi ve Atık Yönetimi: Sıfır atık ve geri dönüşüm uygulamaları, atıkların yönetimi, organik atıkların kompozit haline getirilmesi gibi projeler ile sürdürülebilir çevre yönetimi sağlanacaktır.

Gıda İsrafının Azaltılması: Yerel üreticilerle işbirliği yaparak, gıda israfını en aza indirmeye yönelik farkındalık artırıcı projeler geliştirilecektir. Gıda israfını önleme stratejileri ile tarımsal üretimden nihai tüketime kadar sürdürülebilir uygulamalar desteklenecektir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

Su ve Atık Yönetimi: Su tasarrufu sağlanacak yöntemlerin yaygınlaştırılması ve atık su yönetimi konusunda etkin çalışmalar yapılacaktır. Su kaynaklarının korunması ve yönetimi sağlanacak şekilde projeler geliştirilmesi hedeflenecektir.

Yeşil Eğitim ve Farkındalık Çalışmaları: Kırsal alanda üreticilere yönelik çevre eğitimi verilecek ve okullarda gençlerin çevre bilincini artırmaya yönelik programlar düzenlenecektir. Toplum genelinde gönüllülük ve topluluk katılımını teşvik eden etkinlikler yapılacaktır.

Bu çalışmalar, Hasköy ilçesinde sürdürülebilir kırsal kalkınmayı destekleyecek, yerel halkın çevreye duyarlı ve sürdürülebilir üretim yöntemlerine yönelmesini sağlayacaktır. Hem çevresel farkındalık hem de ekonomik kalkınma açısından önemli adımlar atılacaktır.

4.1.4. İnovasyon, Dijitalleşme ve Yenilik (EIP-AGRI)

Hasköy Yerel Eylem Grubu (YEG), kırsal kalkınmanın hızlandırılması, yerel üreticilerin ekonomik anlamda güçlendirilmesi ve kırsalda yaşam kalitesinin artırılması hedefi doğrultusunda inovasyon ve dijitalleşmeyi temel kalkınma araçları olarak konumlandırmaktadır. Bu kapsamda; tarım teknolojileri, dijital pazarlama, yeşil inovasyon ve sürdürülebilir üretim yöntemleri gibi tematik alanlarda eğitim, bilgilendirme ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilerek bölgedeki insan kaynağı kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir.

Kısıtlı mali imkânlarla rağmen, YEG faaliyetlerini ağırlıklı olarak eğitim, kapasite geliştirme ve bilinçlendirme ekseninde şekillendirerek, kırsal kesimde uzun vadeli etki yaratmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda; toprak analizi, insansız hava araçları (İHA) ile tarla takibi, mobil tarım yazılımları, güneş enerjisi destekli sulama sistemleri ve rüzgâr enerjisine dayalı tarımsal üretim modelleri gibi yenilikçi teknolojilerin yaygınlaştırılmasına yönelik girişimlerde bulunulacaktır.

Söz konusu girişimlerin somut çıktılara dönüşebilmesi amacıyla; DAP Bölge Kalkınma İdaresi, Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA), İl ve İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleri gibi ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği tesis edilerek, büyük ölçekli tarımsal projelerin uygulanmasına yönelik savunuculuk ve lobi faaliyetleri yürütülecektir.

Ayrıca, iyi uygulama örneklerinin incelenmesi ve deneyim paylaşımının teşvik edilmesi yoluyla, yerel aktörlerin teknik bilgiye erişimi artırılacak; ulusal ve uluslararası düzeydeki kuruluşlarla geliştirilecek iş birlikleri sayesinde kırsalda dijitalleşme ve inovasyon odaklı ortak projelerin hayata geçirilmesi sağlanacaktır. Bu projeler aracılığıyla, Hasköy'de ekonomik ve sosyal kalkınma desteklenecek; akıllı tarım, e-ticaret, yenilenebilir enerji kullanımı ve dijital okuryazarlık gibi stratejik alanlarda ilerleme kaydedilmesi hedeflenmektedir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

Sonuç olarak, Hasköy ilçesinin sürdürülebilir kırsal dönüşümüne katkı sağlamak amacıyla, dijitalleşme ve inovasyon temelli yaklaşımlar benimsenerek, yerel halkın daha çevreci, verimli ve katma değeri yüksek üretim süreçlerine entegrasyonu sağlanacaktır.

4.1.5. Kırsalda Yaşanabilirliğin Artırılması

Hasköy Yerel Eylem Grubu (YEG), kırsalda yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen, ekonomik, sosyal, çevresel ve altyapısal gelişimi kapsayan bütüncül bir kalkınma yaklaşımını benimsemektedir. Bu kapsamda; tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği, arıcılık faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, e-ticaret ve dijital dönüşüm uygulamalarının desteklenmesi, organik üretim süreçlerinin teşvik edilmesi, kadın girişimciliği ve kırsalda kadınların ekonomik hayata entegrasyonu, eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetleri ile sürdürülebilir tarım ve girişimcilik temalı eğitim programlarının uygulanması planlanmaktadır. Bununla birlikte, yerel festivaller, kültürel etkinlikler ve somut-somut olmayan kültürel mirasın korunması da Hasköy’ün sosyal ve kültürel yapısını güçlendirmek adına stratejik öncelikler arasında yer almaktadır.

YEG, kırsal kalkınma faaliyetlerini yürütürken, yerel halkın yaşam standardını yükseltmeyi, sürdürülebilir refah düzeyine katkı sunmayı ve sosyal bütünleşmeyi artırmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede; kırsal altyapının güçlendirilmesi yoluyla yaşam koşullarının iyileştirilmesi, toplumsal dayanışmanın artırılması ve sosyal kapsayıcılığın sağlanması yönünde somut adımlar atılacaktır.

Tüm bu faaliyetlerin etkin ve kalıcı sonuçlar doğurabilmesi için; yerel yönetimler, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve üniversiteler ile çok paydaşlı iş birlikleri geliştirilecek, bu sayede Hasköy’de kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliğine yönelik kapsamlı bir uygulama modeli oluşturulacaktır.

İzleme, Değerlendirme ve Raporlama

Hasköy Yerel Eylem Grubu (YEG), Yerel Kalkınma Stratejisi’nin (YKS) etkili şekilde uygulanabilmesi için güçlü bir izleme ve değerlendirme sistemi oluşturacaktır. Bu sistem sayesinde yapılan çalışmaların hedeflere ne ölçüde ulaştığı düzenli olarak takip edilecektir.

Veri toplama süreci düzenli aralıklarla yürütülecek ve veriler dijital ortamda kaydedilerek analiz edilecektir. Böylece sonuçlara daha hızlı ulaşılacak ve gerekli durumlarda stratejiye yönelik iyileştirmeler yapılabilecektir. YEG tarafından yapılan çalışmalar hakkında donörler, kamu kurumları, STK’lar ve diğer paydaşlar düzenli olarak bilgilendirilecektir. Hazırlanacak ilerleme raporları ve sunumlar, şeffaflık ve hesap verebilirliği artıracak şekilde paylaşılabilecektir. Bu yapı sayesinde hem stratejinin uygulanma süreci yakından izlenecek hem de yerel kalkınmaya yönelik faaliyetlerin daha etkili ve sonuç odaklı yürütülmesi sağlanacaktır.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi :
	YKS İÇERİK TABLOSU	Sayfa No:

İzleme Değerlendirme Tablosu

İzleme ve Değerlendirme Unsuru	Açıklama
Kilit Performans Göstergeleri	Eğitim, istihdam, projeler ve yerel katılım gibi alanlarda ölçülebilir göstergeler belirlenecektir.
Hedeflerle Uyum	Kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerle uyumlu değerlendirme kriterleri oluşturulacaktır.
Veri Toplama ve Sorumluluk	Düzenli veri toplama süreci tanımlanacak, sorumlular belirlenecektir.
Dijital Kayıt ve Analiz	Veriler dijital ortamda kaydedilecek, analizlerle stratejiye yön verilecektir.
Raporlama	Yıllık faaliyet ve izleme raporları hazırlanacak ve paydaşlarla paylaşılacaktır.
Değerlendirme Süreci	Etki ve etkinlik değerlendirilecek, gerektiğinde öz değerlendirme yapılacaktır.

5. YEREL KALKINMA STRATEJİLERİNİN HAZIRLANMASI

5.1. Öncelikli Temaların Seçimi ve Gerekçelendirilmesi

TEMA 1: Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesine yönelik olarak kaliteli ürünler, el sanatları ve diğer faaliyetler de dâhil olmak üzere kısa tedarik zincirlerinin ve katma değerli ürünlerin geliştirilmesi;

Hasköy ilçesi, Türkiye'nin sosyoekonomik açıdan en az gelişmiş ilçeleri arasında yer almaktadır. İlçede temel geçim kaynakları tarım ve hayvancılık olmakla birlikte, bu alanlardaki üretim düşük verimli, sınırlı ürün çeşitliliğine sahip ve pazarlama altyapısı zayıftır. Özellikle genç nüfus potansiyeline rağmen, istihdam alanlarının yetersizliği nedeniyle dış göç oranı yüksektir.

Bu nedenle TEMA 1 kapsamında; Manda Yetiştiriciliği, küçükbaş hayvancılık ve şeker pancarının katma değere dönüştürülmesi gibi ilçeye özgü ekonomik faaliyetlerin katma değeri artırılarak geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Kısa tedarik zincirlerinin oluşturulması, markalaşma, kooperatifleşme ve yerel ürünlerin pazarlanmasına yönelik kapasitelerin güçlendirilmesi yoluyla kırsal ekonomide canlanma hedeflenmektedir.

Tema, IPARD Programı, 12. Kalkınma Planı ve TRB2 Bölge Planı'nda yer alan kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi, tarımsal katma değer artırılması ve istihdamın desteklenmesi hedefleriyle doğrudan uyumludur.

Bu doğrultuda hayata geçirilecek faaliyetler ile:

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

- Yerel üretim daha verimli ve organize hale gelecek,
- Kadınlar ve gençlerin üretim süreçlerine aktif katılımı sağlanacak,
- Göç baskısı azaltılarak yerinde kalkınma desteklenecek,
- Kooperatifler ve üretici birlikleri güçlendirilerek ekonomik dayanıklılık artırılabilecektir.

TEMA 3: Toplumun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütlerin, derneklerin ve STK'ların (kadın grupları dâhil) desteklenmesi;(Zorunlu)

Hasköy ilçesinde sosyal yaşamın zayıf olması ve örgütlenme kültürünün gelişmemiş olması, yerel düzeyde toplumsal dayanışma, gönüllülük ve yerel inisiyatif geliştirme süreçlerini sınırlamaktadır. Bu durum, kırsal toplumda sosyal sermayenin zayıflamasına ve toplumsal katılımın düşük seviyede kalmasına yol açmaktadır.

Bu nedenle TEMA 3, özellikle kadınlar ve gençler başta olmak üzere tüm toplumsal kesimlerin kültürel ve sosyal hayata aktif katılımını artırmak, yerel sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasitelerini geliştirmek ve kolektif faaliyetler aracılığıyla kırsalda aidiyet duygusunu pekiştirmek amacıyla öncelikli olarak ele alınmıştır.

Bu tema kapsamında yürütülecek etkinlikler ile:

- Yerel dernekler, kooperatifler ve topluluk yapıları güçlendirilecek,
- Kadınlar ve gençler için sosyal, kültürel ve eğitsel faaliyetler artırılabilecek,
- Kırsalda güçlü bir sosyal ağ oluşturularak dayanışma ve iş birliği teşvik edilecektir.

Bu yaklaşım, sosyal sürdürülebilirliği güçlendirecek ve kırsalda yaşam kalitesinin artırılmasına katkı sağlayarak kalkınmanın toplumsal temellerini sağlamlaştıracaktır.

TEMA 4: Köylerdeki kamusal alanların iyileştirilmesi

Köylerdeki kamusal alanlar; sosyal etkileşimi artıran, dinlenme, ortak kullanım ve birlikte yaşam kültürünü destekleyen önemli mekânlardır. Ancak Hasköy ilçesine bağlı köylerde park, bahçe, çocuk oyun alanı ve çok amaçlı sosyal kullanım alanlarının yetersizliği, kırsal yaşam kalitesini olumsuz etkilemekte ve sosyal bütünleşmeyi sınırlamaktadır.

Bu nedenle TEMA 4, kırsalda fiziki ve sosyal altyapının iyileştirilmesi, toplumsal etkileşimin teşvik edilmesi ve özellikle çocuklar, gençler ve yaşlılar için erişilebilir, güvenli ve nitelikli kamusal alanların oluşturulması amacıyla önceliklendirilmiştir.

Bu tema kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetlerle:

- Köy merkezlerinde sosyal etkileşimi artıracak açık alanlar oluşturulacak,
- Toplumun farklı kesimleri için sosyal bütünleşmeyi güçlendirecek mekânlar sağlanacak,
- Kırsalda yaşam kalitesi ve aidiyet duygusu artırılarak, yerinde kalkınma desteklenecektir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

TEMA 6: Yerel Eylem Grupları Ağı, iyi uygulama örneklerinin paylaşımı, IPARD programının yaygınlaştırılması ve kırsal kalkınmada yeni yaklaşımların öğrenilmesi. (Zorunlu)

Hasköy ilçesi, Türkiye'nin en az gelişmiş ilçeleri arasında yer almakta olup; kırsal kalkınma konusunda bilgiye erişim ve uygulama kapasitesi açısından önemli kısıtlarla karşı karşıyadır. Bu nedenle, Yerel Eylem Grubu'nun ulusal ve uluslararası ağlara katılımı, iyi uygulama örneklerinden öğrenme fırsatlarını artıracak ve ilçede yenilikçi kalkınma yaklaşımlarının benimsenmesini kolaylaştıracaktır.

Aynı zamanda, IPARD ve LEADER programlarının yerelde tanıtılması ve yaygınlaştırılmasıyla, potansiyel yararlanıcıların bu programlara ilişkin farkındalığı artacak; proje başvuru sayısı ve niteliği yükselecektir. Hasköy gibi kurumsal kapasitesi düşük ilçelerde, farklı bölgelerdeki deneyimlerden faydalanmak, hem strateji geliştirme hem de uygulama süreçlerinin kalitesini doğrudan olumlu etkileyecektir.

Bu tema kapsamında:

- YEG'in bölgesel, ulusal ve uluslararası işbirlikleri geliştirilecek,
- Karşılıklı öğrenmeye dayalı faaliyetler (çalıştay, saha ziyareti, deneyim paylaşımı vb.) desteklenecek,
- IPARD destekleri ve LEADER yaklaşımı hakkında bilgilendirme ve yönlendirme çalışmaları yapılacaktır.

TEMA 6, sadece kapasite artırımı değil; aynı zamanda kolektif öğrenme, işbirliği kültürü ve bilgi paylaşımı yoluyla sürdürülebilir kırsal kalkınmayı desteklemeyi hedeflemektedir. Bu yaklaşım, Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı (ENRD), OECD ve benzeri kuruluşların da öncelikli önerileriyle uyumludur.

5.2. Öngörülen Faaliyetler (Projeler)

Yerel sivil toplum kuruluşları ve kooperatiflerin idari, mali ve operasyonel kapasitelerinin artırılması amacıyla teknik destek mekanizmaları oluşturulacaktır. Bu desteklerle yerel aktörlerin kalkınma süreçlerinde daha etkin roller üstlenmeleri sağlanacaktır.

Hasköy-YEG yönetici, uzman ve üyelerine yönelik olarak; LEADER yaklaşımı, proje döngüsü yönetimi, girişimcilik ve örgütsel gelişim gibi alanlarda kapasite artırıcı eğitimler gerçekleştirilecektir. Özellikle yeni üyeler için LEADER yaklaşımının tanıtımı öncelikli olacaktır.

Kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve sürdürülebilir gelir modelleri oluşturulması amacıyla; kadın birliklerinin ve kooperatiflerinin kurulması için rehberlik hizmetleri sunulacak, bu yapılar için mikro teşvikler sağlanacaktır.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

At yetiştiriciliği, mahalli at yarışları ve jokeylerin yetiştirilmesine yönelik kamu kurum ve kuruluşları, STK ve Özel sektör işbirliklerinin sağlanmasına yönelik çalışmalar ve projeler hayata geçirilecektir.

Manda Yetiştiricileriliği ile uğraşan üreticilerin sektörel bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla hedef odaklı danışmanlık ve eğitim faaliyetleri düzenlenecek, üretim süreçlerinde kalite ve verimlilik artırılabilecektir.

Yerel üreticilerin, ürünlerini ulusal ve uluslararası ölçekte tanıtılabilmeleri, ticari iş birlikleri kurabilmeleri ve pazarlama becerilerini geliştirmeleri için fuar, sergi ve tanıtım organizasyonlarına katılımları desteklenecektir.

Hasköy’de şeker pancarının yalnızca bir hammadde olarak değil, pekmez gibi işlenmiş ürünler yoluyla katma değerli hale getirilmesi teşvik edilecek, böylece üretici gelirleri ve yöresel ürün çeşitliliği artırılabilecektir.

Yöresel el sanatları ve geleneksel ürünlerin korunması amacıyla teorik ve uygulamalı eğitim programları düzenlenecek, bu alandaki üretim faaliyetleri desteklenecektir.

Yerel STK’lar, çiftçiler ve paydaşların başarılı örneklerden öğrenmesini sağlamak amacıyla ulusal ve uluslararası iyi uygulama örneklerine yönelik saha ziyaretleri gerçekleştirilecektir.

IPARD ve LEADER programlarına erişimi artırmak ve yerel faydalanıcıları bilgilendirmek amacıyla birincil ve ikincil paydaşlara yönelik eğitim programları düzenlenecektir. Bu programlar, aynı zamanda girişimcilik ve hibe başvuru süreçlerine hazırlık niteliği taşıyacaktır.

Çocuklar, gençler ve yaşlılar başta olmak üzere tüm kırsal nüfusun sosyal etkileşim içinde olabileceği park, dinlenme alanı ve ortak yaşam mekânlarının köylerde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Yerel okullarda dijital yetkinliklerin artırılması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla donanımlı bilişim sınıfları kurulacaktır.

Tıbbi ve aromatik bitkiler üreten çiftçilerin, ürünlerini katma değerli hale getirebilmeleri için gerekli ekipman destekleri sağlanacaktır.

Tarımsal işletme sahiplerine yönelik olarak işletme yönetimi, maliyet analizi, tarım ve hayvancılık ekonomisi konularında danışmanlık ve eğitim faaliyetleri düzenlenecektir.

Organik tarımın yaygınlaştırılması amacıyla çiftçilere yönelik çevre dostu üretim teknikleri hakkında bilinçlendirme faaliyetleri ve uygulamalı eğitimler gerçekleştirilecektir.

E-ticaret altyapısının kurulması ve aktif hale getirilmesi yoluyla, yerel ve yöresel ürünlerin pazara erişimi dijital kanallar üzerinden desteklenecektir.

Kırsalda kadın istihdamını teşvik etmek amacıyla sebze ve meyve kurutma tekniklerine yönelik uygulamalı eğitimler verilecek, bu eğitimlerin yürütüleceği atölye ortamları kurulacak veya mevcut olanlar geliştirilecektir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

Soğuk zincir altyapısının kurulmasıyla, tarımsal ve hayvansal ürünlerin sağlıklı ve güvenli biçimde pazara ulaşması sağlanacak; bu alanda faaliyet gösteren üreticilere teknik kapasite geliştirme desteği verilecektir.

Hayvansal üretimin artırılması ve manda yetiştiriciliğine dayalı ürünlerin işlenerek pazarlanabilir hale getirilmesi amacıyla girişimler desteklenecek, bu alanda kırsal gelirin sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Kırsalda sosyal aidiyetin güçlendirilmesi ve kültürel hafızada yer etmiş kamusal alanların yaşatılması amacıyla, bu mekânlarda doğaya uyumlu peyzaj düzenlemeleri ve sosyal altyapı uygulamaları gerçekleştirilecektir.

Yerel halkın katılımını artırmak ve YEG bölgesinde aktifleşmesini sağlamak amacıyla yurt içi ve yurt dışı seminerler, çalıştaylar, toplantılar ve Ulusal Kırsal Kalkınma Ağı ile AB ağ etkinliklerine katılım teşvik edilecektir.

5.3. Projelere Yönelik İş/Eylem Planları

Hasköy Yerel Eylem Grubu Derneği (HAS-YEG-DER) tarafından yürütülen kapsamlı paydaş istişareleri, danışma toplantıları ve literatür incelemeleri sonucunda öncelikle Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) hazırlanmıştır. Strateji belgesinde ortaya konan vizyon ve hedeflerle uyumlu şekilde, uygun harcama kalemleri ve öncelikli temalar esas alınarak eylem planı yapılandırılmıştır. Hazırlanan bu HAS-YEG Eylem Planı, belirlenen TEMA'larla ilişkilendirilen faaliyet ve projeler temelinde şekillendirilmiş olup, YKS belgesinin eki olarak sunulmuştur (EK-1: Eylem Planı).

6. FİNANSAL BİLGİLER

6.1. Bütçeleme

Hasköy Yerel Eylem Grubu Derneği (HAS-YEG-DER) tarafından hazırlanan Yerel Kalkınma Stratejisinin kapsadığı alanın toplam nüfusu 26.336 kişidir. Bu nedenle derneğimiz, Küçük YEG kategorisinde sınıflandırılmıştır. Strateji kapsamında HAS-YEG-DER'e tahsis edilen azami bütçe tutarı yıllık 60.000 Avro, IPARD III uygulama dönemi boyunca ise toplamda 360.000 Avro olarak belirlenmiştir.

Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) kapsamında ayrılan bu bütçe; rehberde belirtilen “**yetenek kazandırma**”, “**yerel halkın harekete geçirilmesi**”, “**işletme giderleri**” ve “**küçük projeler**” başlıkları doğrultusunda kullanılacaktır. Bu harcama kalemleri için belirlenen asgari ve azami sınırlar dikkate alınarak planlama ve uygulama süreçleri yürütülecektir.

6.2. Finansal Tablolama

Küçük YEG kategorisinde yer alan ilçemiz için hazırlanan Yerel Kalkınma Stratejisinin (YKS) etkin bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla, Hasköy'ün yerel ihtiyaçları doğrultusunda öncelikli temalar (TEMA'lar) belirlenmiş; bu temalarla uyumlu bir biçimde eylem planı ve finansal plan oluşturulmuştur.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

YKS uygulama dönemi boyunca, “Becerilerin Kazanılması, Yerel Halkın Harekete Geçirilmesi ve Tanıtım” başlıkları altında kullanılmak üzere 4.850.000,00 TL bütçe ayrılmış olup, bu tutar toplam bütçenin yaklaşık %35’ini oluşturmaktadır.

Ayrıca;

Tekrarlanan Harcamalar için ayrılan bütçe: 2.200.000,00 TL,

Varlıkların Satın Alınması için ayrılan bütçe: 1.000.000,00 TL,

Küçük Projeler için ayrılan bütçe: 5.690.552,00 TL olarak planlanmıştır.

Yerel Kalkınma Stratejisinin mali boyutunu ortaya koyan Finansal Plan, YKS ekinde sunulmuş olup ayrıntılı bilgiler EK-2 Finansal Plan belgesinde yer almaktadır.

6.3. Tamamlayıcı Diğer Fonların Belirlenmesi

Yerel Kalkınma Stratejisinin (YKS) etkin bir şekilde uygulanabilmesi, birincil ve ikincil paydaşlarla kurulacak güçlü işbirliklerine doğrudan bağlıdır. Proje ve faaliyetlerin hayata geçirilmesi sürecinde, başta Kaymakamlık ve Belediye olmak üzere ilgili kurumların teknik ve aynı katkıları önemli rol oynayacaktır.

Nitekim, strateji hazırlık sürecinde de Kaymakamlık başta olmak üzere birçok paydaş kurum; teknik bilgi, aynı katkı ve bürokratik kolaylıklar sağlayarak sürece anlamlı destek sunmuştur. Benzer şekilde, uygulama döneminde de ilgili paydaşların hem teknik hem finansal düzeyde katkı sunmaları beklenmekte ve bu katkılar stratejinin başarısını doğrudan etkileyecek temel unsurlar arasında yer almaktadır.

7. YEREL KALKINMA STRATEJİSİNİN UYGULANMASI

7.1. Küçük Projelerin Uygulanması

Hasköy Yerel Eylem Grubu Derneği (HAS-YEG-DER), küçük projelerin uygulanmasında kilit yerel paydaşlarla işbirliğini önceliklendirecek ve bu projelerin çarpan etkisini artıracak, katma değer üretecek şekilde kurgulanmasına özen gösterecektir. Küçük projelerde, rehberde belirtilen 10.000 Avro sınırına dikkat edilecek; ancak Kaymakamlık, Belediye ve diğer yerel paydaşların mali, aynı ya da teknik katkı sağlaması durumunda daha yüksek bütçeli ve kapsamlı projelerin hayata geçirilmesi mümkün olacaktır.

Bu kapsamda, köylerdeki kamusal alanların iyileştirilmesi, bilişim ve teknoloji sınıflarının kurulması, lale festivali gibi kültürel etkinliklerin görünürlüğünün artırılması, yöresel ürün atölyelerinin oluşturulması, semt satış pazarlarının kurulması ve yerel halk ile öğrencilere yönelik sosyal ve kültürel içerikli yarışmaların düzenlenmesi gibi projelerin, ilgili paydaşlarla koordinasyon içinde ve ortaklık temelinde yürütülmesi hedeflenmektedir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

Küçük projelerin belirlenmesinde, HAS-YEG-DER Yönetim Kurulu, dernek üyeleri ve paydaşlarla yapılacak istişareler yoluyla öncelikler hiyerarşisi belirlenecek; bu önceliklere göre proje seçimi yapılarak uygulama süreci başlatılacaktır.

7.2. Pazar, Markalaşma ve Rekabet Olanaklarının Geliştirilmesi

Hasköy Yerel Eylem Grubu Derneği (HAS-YEG-DER), kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliği açısından pazara erişim, markalaşma ve rekabet gücünün artırılmasını temel önceliklerden biri olarak değerlendirmektedir. Bu doğrultuda, yerel üreticilerin ekonomik açıdan güçlenmesini sağlamak üzere; eğitim programları, dijitalleşme odaklı faaliyetler, kalite standartlarının geliştirilmesi ve işbirliğine dayalı modeller hayata geçirilecektir.

YEG bölgesinin ihtiyaç analizinde öne çıkan temel konulardan biri, kooperatifleşme ve üretici örgütlenmesi kapasitesinin yetersizliğidir. Bu nedenle, stratejik sürecin ilk aşamasında kooperatif altyapısını güçlendirmeye yönelik kapasite geliştirme projeleri uygulanacak; ikinci aşamada ise kurulan kooperatifler ve mevcut üretici birlikleriyle işbirliği içinde pazarlama odaklı tedarik zinciri modelleri geliştirilecektir. Bu süreç, yerel üreticilerin ürünlerini daha organize ve etkili bir biçimde pazara sunmalarını mümkün kılacaktır.

Bölgede başta şeker pancarı, sebze ve meyve gibi temel tarımsal ürünler olmak üzere, mevcut üretim deseninin katma değerli ürünlere dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla, ziraat odaları ve üretici birlikleriyle işbirliği içinde işleme, kurutma, paketlenme ve depolama altyapılarına yönelik projeler geliştirilecektir. Ayrıca, soğuk zincir sistemleri ve ürün kalitesini koruyacak teknik çözümler, Kalkınma Ajansları, DAP Bölge Kalkınma İdaresi ve yerel yönetimlerle koordineli şekilde planlanacaktır.

Marka oluşturma ve dijital pazarlama alanındaki eksikliklerin giderilmesi amacıyla; dijital pazarlama ve sosyal medya eğitimleri düzenlenecek, bu sayede üreticilerin ürünlerini çevrimiçi platformlarda tanıtmaya ve satmaya kapasiteleri geliştirilecektir. Böylece, dijital kanallar üzerinden doğrudan tüketiciye ulaşım, kırsalda pazarlama olanaklarını önemli ölçüde artıracaktır.

YEG aynı zamanda, ulusal ve uluslararası gıda ve tarım fuarlarına katılımı destekleyerek, Hasköy'ün marka bilinirliğini artırmayı ve yerel üreticilerin yeni pazarlara erişim fırsatlarını çeşitlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu tür fuarlar, hem ürün çeşitliliğinin görünürlüğünü artıracak hem de bölgenin rekabet avantajını güçlendirecektir.

Sonuç olarak, HAS-YEG-DER tarafından yürütülecek bu çalışmalar, kırsal kalkınma sürecinde üreticilerin pazara erişimini kolaylaştıran, markalaşmayı destekleyen ve bölgenin ekonomik dayanıklılığını artıran somut adımlar olarak planlanmıştır. Yerel halkın üretim zincirinin her aşamasına aktif biçimde dahil olması sağlanarak, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kırsal refahın artırılması hedeflenmektedir.

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

8. İLETİŞİM VE TANITIM

Derneğimiz, LEADER programının tanıtımını sağlamak, proje ve faaliyetlerin etkin bir şekilde uygulanmasını temin etmek ve YKS dokümanında belirtilen amaç ve hedeflere katkıda bulunmak amacıyla kapsamlı bir iletişim ve tanıtım faaliyetleri gerçekleştirecektir. Bununla Hasköy ilçesindeki paydaşlar ve hedef kitle, YEG projelerinin ve hedeflerinin bilinmesi ve benimsenmesi sağlanacaktır. Yerel düzeyde toplumun sahiplenmesini teşvik etmek ve program sonuçlarını daha geniş kitlelere ulaştırmak adına etkili iletişim stratejileri geliştirilecektir. İletişim planı, yerel kalkınma çalışmalarının görünürlüğünü artırarak, ilçemizde sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

HAS-YEG-DER, LEADER yaklaşımı kapsamında hazırlanan Yerel Kalkınma Stratejisini (YKS) etkin şekilde tanıtmak, toplumun tüm kesimlerinin sürece aktif katılımını sağlamak ve paydaşlarla güçlü bir iletişim ağı kurmak amacıyla sade ve etkili bir iletişim planı benimsenmektedir.

Hedefler:

YEG ve YKS'nin bilinirliğini artırmak
Yerel halk ve paydaşların proje faaliyetlerine katılımını sağlamak
Görünürlük araçlarıyla programın sahiplenilmesini desteklemek

Hedef Kitleler:

Yerel Halk (çiftçiler, kadınlar, gençler)
Yerel Paydaşlar (Belediye, Kaymakamlık, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü)
Bölgesel Paydaşlar (DAKA, DAP BKİ)
Ulusal Paydaşlar (Tarım ve Orman Bakanlığı, AB Türkiye Delegasyonu)

Temel Faaliyetler:

Tanıtım toplantıları, bilgilendirme oturumları, saha ziyaretleri
Sosyal medya, yerel basın ve broşürlerle görünürlük sağlama
Ulusal ve bölgesel işbirliklerinin geliştirilmesi

İletişim Araçları:

Web sitesi, sosyal medya hesapları, afişler, broşürler, basın bülteni, toplantı ve saha organizasyonları.

Uygulama ve Sorumluluk:

İletişim faaliyetleri YEG Yönetim Kurulu gözetiminde, ilgili proje uzmanı ve paydaşların iş birliğiyle yürütülecektir.

9. EKLER

- EK- 1 Eylem Planı
- EK -2 Finansal Tablo
- EK -3 Yerleşim Yeri Listesi